РЕЦЕНЗИЯ

От: **ст.н.с.I ст., д.а.н. Маргарита Коева**

За труда:

НОВИЯТ ЖИВОТ НА СТАРИТЕ УЛИЦИ И КВАРТАЛИ

Архитектурно-градоустройствени и художествени проблеми при обновяването на търговските улици и квартали в градовете, изградени през периода 1878-1944, с илюстрации от Варна, Видин и др.

дисертационен труд за присъждане
на научно-образователна степен „ДОКТОР“,
по научна специалност код 02.17.05
„Архитектура на сгради, конструкции, съоръжения и детайли“

Автор: **Станчо Цеков Веков**

Научен ръководител:

проф. д-р арх. Росица Никифорова

Архитект Станчо Веков е докторант на самостоятелна подготовка към ВСУ “Черноризец Храбър“ , по научна специалност 02.17.05 “Архитектура на сгради, конструкции, съоръжения и детайли“, считано от 12.12. 2008 г.

Представеният дисертационен труд включва общо 222 страници, подразделени на четири глави, увод и заключение, в това

число 317 илюстрации, приложения с авторски разработки и студентски проекти.

Изборът на темата, е изключително сполучлив. Този избор не само прави изследването дисертабилно, но му придава ценното качество да бъде необходимо при вярното насочване на бъдещото развитие на българските градове и опазване на вложеното от историята в тяхната тъкан.

Целите на изследването са ясно формулирани. Те изхождат от убеждението на автора че: ” Възраждането на историческите градски центрове с релевантни на съвременността технологии и средства не само би ни адаптирало към едни по-високи нива на жизнен стандарт, но би ни помогнало да преодолеем и немалкото си остарели предразсъдъци”
Към тези остарели предразсъдъци спада битуващото, до 60-те години на миналия век, мнение на нашата архитектурна историография, че архитектурата от периода между Освобождението и Втората световна война е „вносна”, и „буржуазна.” Това доведе тя да не бъде поставяна под елементарна закрила и обрече на унищожение голяма част от търговските улици и ядра в българските градове и много ценни отделни сгради създадени през периода от Освобождението до Втората световна война. Въпреки, че е общоприета истина, че в епохата на глобализация и невиждана до днес мобилност, средите с историческа памет все повече ще привличат хора, дейности и инвестиции,за съжаление, както отбелязва докторантът, променените икономически и социални реалности след 1989 година, продължиха разрушителните тенденции на непосредственото минало и доведоха до същия, а на места и до по-лош резултат . На този фон се очертава неефективно използване на съществуващите възможности за опазване на оцелелите градски части и те не се възприемат като ресурс за устойчиво социално и икономическо развитие, за изява на духовния потенциал на страната, наследство от хилядолетната й история. Именно

това прави изследването на автора и неговата „методика за проучване, съхраняване и обновяване на търговските улици и квартали изградени през периода 1878-1944,” актуални и необходими за съвременната, българска градоустройствена практика

Докторантът точно формулира **задачите произтичащи от така поставените цели,** което прави структурата на труда ясна и четивна

Поставените в дисертацията проблеми са обществено актуални, не само поради погрешните разбирания за “модерност” на поръчителите и проектантите, довеждащи до несполучливи реализации, но и поради неизживяното преклонение пред зле разбраната “историческа традиция” битуващо всред архитектите и художниците, в резултат на което се създават сгради, и градски елементи които не притежават необходимите съдържателни и формални качества, и носят облика на зле разбрана фолк-култура, а не на обекти, участващи в духовното развитие на обществото със своята познавателна и естетическа стойност. Затова, както Веков сам определя, една от задачите му е да направи критичен анализ на съществуващите похвати за обновяване на търговски улици и квартали в българската и световна практика, които пораждат явленията „Национални механи”, „Средновековни ресторанти”, „Цигански табори” и т.н.; Също така, според него съвременният поглед изисква ревитализация, а не непременно и единствено експанзия върху нови градски територии и строителство на огромни търговски центрове от типа „мол” подражаващи практиката на няколко световни търговски компании.

По моя преценка, **основните приносни моменти на труда** могат да бъдат определени по следния начин:

а/ На първо място **подходът на дисертанта към богатия фактологичен материал** с който работи. Ст. Веков разглежда избрания за изследване материал от различни зрителни ъгли и доказва, че той притежава неоткрити възможности за интерпретиране, част от които той излага в дисертацията в относително пълен вид, а друга маркира, за да я разработи, надявам се, в бъдеще.

С дисертационния си труд, авторът ни предлага едно изследване напълно съвременно по подход и методика. По същество то представлява срез през сложната архитектурно- художествена среда на XIX и началото на XX век,когато се формира архитектурната система на новоосвободена България. Добре познавайки архитектурно- историческото развитие на България през периода който изследва, Веков успява да разкрие редица вътрешни зависимости и връзки на полиморфната историческа среда. Този подход допълва представата на читателя за цялостния архитектурно-исторически процес, без да отхвърля или разрушава необосновано натрупаните до днес познания за него. Напълно обосновано Станчо Веков защищава своето становище, че богатото архитектурно и градоустройствено наследство създадено в България през периода от Освобождението до началото на 50-те години, е в синхрон с най-творческия и силен период в развитието на актуалните тенденции в европейската култура през първата половина на XX век.

б/ **Анализът на изследвания материал** е професионален и задоволителен. Подбрани са обекти, които дават възможност да се проследи развитието на проектантското мислене във времето: Търговският център на Варна, Женският пазар в София, пешеходните зони в Пловдив и Видин и др. Би било желателно обаче функционалният анализ да очертава по ясно връзката между „старинните части” на които авторът иска да даде нов

живот и тъканта на съвременния град в който те са вплетени с всичките си сложни структури.

в/ Съществен приносен момент е, че авторът не се ограничава само с анализ на отдалеченото във времето минало, **а анализира и описва с подробности извършените до днес опити за ревитализация на старите градски части** като анализира положителните и недостатъчно успешните от тях. С това той допълва най-новата ни архитектурна история напомняйки на читателя доста забравени имена и усилия на български архитекти от близкото минало и настоящето.
Приносният характер на подобен подход е очевиден. За това допринася битността му на практикуващ архитект, която го насочва към правилно обяснение на известни феномени от архитектурната реалност, които той познава не само теоретично, но и през призмата на проектанта – архитект и градостроител. В известен смисъл развитието на автора е пример, как трябва да се формира пълноценно един изследовател на архитектурата. Анализът на архитектурните творби изисква не само познания в разнородни области на духовната и материалната реалност, но и лична опитност в областта на архитектурното творчество.

г/ Отрадно впечатление прави **богатството от литературни източници**, които автора използва, за да изгради и подкрепи своите тези, както и директното му запознанство с примери от „чуждата практика”,които той възприема с умерена критичност. Това му дава основание да твърди че: „Опитът у нас и в чужбина показва, че отчитането именно на тези основни за архитектурата принципи води до оптимални функционални и архитектурно-пространствени показатели на реконструираната среда”

д/ Важен приносен момент е убеждението на дисертанта, че **отговорността за опазване на историческата памет на българските градове носят заедно експертите и обществото**, убеждение което той успешно защищава с цялостния си труд. Убедително приложими са по-голямата част от принципните постановки изложени в труда, които засягат не само архитектурно-художествените проблеми, но и нормативната и законова база за реновиране на градските части богати с обекти от историческото ни наследство. В този смисъл са и предложените корекции на действащото законодателство, в широк обхват на темата - от ценностната скала на наследството до средствата за неговото обновяване, поддържане и мониторинг, както и защитата на авторско право и свързаните с него професионална етика и лична отговорност на архитекта.

Чисто методологически, без да поставям под съмнение научната стойност на представения труд, ще си позволя да направя следната бележка, Според автора целта на изследването визира, цитирам:„Разработване на методика за проучване, съхраняване и обновяване на историческите градски пространства (центрове), като синтезиран израз на природна и антропогенна среда и синоним на конкретното място (мое, твое, наше), респективно синоним на идентичност”. Бих предложила, от гледище на научно- терминологична прецизност в случаите на обобщение „методика” да бъде заменен с „методичен подход”. Основанията ми са следните: прескриптивната система т.е. „методиката” съдържа определен набор от изисквания -норми,правила,образци и пр. Във всеки конкретен случай тези изисквания трябва да бъдат съобразени със спецификата на обекта, независимо дали става дума за отделна сграда, група сгради или най-вече за цялостна градска част. Създаването на една универсална методика не е

желателно, защото довежда до унифициране, така добре познато ни от масовите архитектурни реализации от близкото минало.

Авторефератът отговаря на изискванията за придобиване на образователната и научна степен „доктор”. Приемам приносните моменти отбелязани от автора, но бих предложила от текста на реферата да отпаднат някои подробности, достатъчно добре разработени в труда, от което той ще стане по-кратък и по-четивен.

По мое мнение, архитект Станчо Веков представя един дисертационен труд, който е самостоятелно извършено изследване, отговарящо на всички изисквания за докторска дисертация и в който има достатъчно лични приноси на кандидата. Би било полезно, както за професионалистите така и за широката общественост, този труд да получи популярност, поради което си позволявам да препоръчам на Ръководството на Варненския свободен университет да помогне той да бъде изцяло публикуван, а на автора да се осигурят условия да продължи своите изследвания.

Всичко гореизложено ми дава основание, с пълна убеденост, да предложа на Уважаемите членове на Научното жури да присъдят на архитект **Станчо Цеков Веков** образователната и научна степен „**доктор”**

05.06.2011 г. Маргарита Коева

София